

Maatschappelijke Business Case
Onderwijstijdverlenging in Dordrecht

Technische toelichting op het rapport | Februari 2021

Colofon

© Sinzer – Part of Grant Thornton

Deze maatschappelijke Business Case is uitgevoerd in opdracht van de Gemeente Dordrecht. Dit document bevat de technische toelichting en is *aanvullend* op het reguliere rapport. Het is niet bedoeld om als losstaand document te lezen.

Auteurs

Jurre Anema, Impact Consultant

Vincent Belgraver, Senior Impact Consultant

Illustratie voorpagina

© Ponce Photography – beschikbaar gemaakt via Pixabay

Meer informatie over deze publicatie

Heeft u vragen over deze publicatie? Neem gerust contact met ons op.

Sinzer – Part of Grant Thornton

Vincent Belgraver

vincent@sinzer.org

www.sinzer.org

Gemeente Dordrecht

Serge Bomius (senior beleidsmedewerker onderwijs)

smw.bomius@dordrecht.nl

www.dordrecht.nl

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
1. Grootte/bereik van effect onderwijstijdverlenging	4
2. Uitstroom van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs	5
3. Verwachte behaalde diploma's	6
6. Verwachte effecten	7
6.1 Meer inkomsten uit loon	7
6.2 Voorkomen kosten bijstandsuitkeringen	7
6.3 Voorkomen zorgkosten (zorgverzekeringswet)	8
6.4 Voorkomen kosten criminaliteit	9
6.5 Totaaloverzicht	9
Bronnen	10

1. Grootte/bereik van effect onderwijstijdverlenging

Gezien de looptijd van het project onderwijstijdverlenging (2021-2031) en de lengte van een traject, zal niet iedere leerling onderwijstijdverlenging volledig meemaken. Dit betekent dat niet alle leerlingen het volledige effect zullen ervaren. Om een schatting te doen van het effect, tellen we alleen leerlingen die het volledige effect meemaken, zogenaamde *effectleerlingen*. Twee leerlingen die beiden een half traject onderwijstijdverlenging volgen, zien we als één volledige *effectleerling* (0,5 effect + 0,5 effect = 1 effect).

Het aantal *effectleerlingen* hangt af van hoe lang een traject onderwijstijdverlenging duurt: als het traject 8 jaar duurt zullen minder leerlingen dit volledig volgen in de periode 2021-2031 dan wanneer het traject 4 jaar duurt. Op het moment van schrijven is er nog geen keuze gemaakt over de duur van onderwijstijdverlenging. In deze maatschappelijke Business Case is ervoor gekozen om steeds twee scenario's uit te werken, namelijk:

- **Scenario 1:** 8 jaar onderwijstijdverlenging – het optimale effect wordt na 8 jaar bereikt. Ofwel, ieder jaar onderwijstijdverlenging leidt tot $\frac{1}{8}$ van het totale effect (12,5%).
- **Scenario 2:** 4 jaar onderwijstijdverlenging – het optimale effect wordt na 4 jaar bereikt. Ofwel, ieder jaar onderwijstijdverlenging leidt tot $\frac{1}{4}$ van het totale effect (25%).

Om de totale groep van leerlingen die potentieel in aanraking komt met onderwijstijdverlenging te bepalen, wordt het huidige aantal leerlingen op

basisscholen in Dordrecht (2.766 leerlingen) opgeteld bij een verwachte instroom van 375 leerlingen per jaar in de periode 2021-2030. Dit komt neer op 6.141 leerlingen. Op basis van dit aantal leerlingen wordt vervolgens per leerling berekend hoeveel jaar onderwijstijdverlenging hij of zij zal krijgen. Een leerling die in september 2021 in groep 6 start zal 3 jaar tijd onderwijstijdverlenging volgen. In scenario 1 heeft deze leerling 37,5% van het traject meegemaakt (3 uit 8 jaar), in scenario 2 is dit 75% (3 uit 4 jaar).

In Tabel 1 wordt weergegeven hoeveel leerlingen hoeveel procent van het traject meemaken en hoeveel *effectleerlingen* dit oplevert. In scenario 1 zijn dit 3.619 *effectleerlingen* en in scenario 2 zijn dit 5.051 *effectleerlingen*, van de in totaal 6.141 leerlingen die binnen de doelgroep vallen.

Tabel 1: Overzicht van aantal leerlingen dat het traject onderwijstijdverlenging volgt en het aantal *effectleerlingen* dat omgerekend het volledige effect meemaakt.

Percentage van gevolgd traject	Scenario 1 (8 jaar onderwijstijdverlenging)		Scenario 2 (4 jaar onderwijstijdverlenging)	
	Leerlingen	Effectleerlingen	Leerlingen	Effectleerlingen
12,5%	749	94	0	0
25,0%	693	173	749	187
37,5%	726	272	0	0
50,0%	692	346	693	347
62,5%	731	457	0	0
75,0%	719	539	726	545
87,5%	743	650	0	0
100,0%	1.088	1.088	3.973	3.973
Totaal	6.141	3.619	6.141	5.051

2. Uitstroom van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs

In het vorige hoofdstuk is berekend hoeveel leerlingen omgerekend een volledig effect doormaken, de zogenaamde *effectleerlingen*. Dit zijn er 3.619 in scenario 1 en 5.051 in scenario 2.

Het beoogde kerneffect van onderwijstijdverlenging in deze mBC is een hoger uitstroomniveau van primair naar voortgezet onderwijs. In tabel 2 is de verdeling van huidige uitstroomniveaus weergegeven naast de door de Gemeente Dordrecht geambieerde uitstroomniveaus (het gemiddelde van basisscholen in Dordrecht, de doelgroepscholen niet meegerekend). Hierin is een verschuiving zichtbaar van praktijkonderwijs en vmbo (bbl/kbl) naar hoger niveau vmbo, havo en vwo in de beoogde situatie.

Tabel 2: Uitstroomniveau van basis naar voortgezet onderwijs

Uitstroomniveau naar VO	Huidige situatie	Beoogde situatie als gevolg van OTV
praktijkonderwijs	4,03%	0,32%
vmbo: bbl / kbl	37,98%	18,19%
vmbo: gt / tl	28,13%	27,18%
vmbo / havo	5,93%	10,21%
havo	8,31%	15,21%
havo / vwo	6,20%	10,61%
vwo	9,42%	18,28%

Als de beoogde verdeling wordt toegepast op het berekende aantal *effectleerlingen*, 3.619 in scenario 1 en 5.051 in scenario 2, volgt een ander aantal leerlingen per uitstroomniveau dan het geval zou zijn in de huidige situatie. Dit is weergegeven in Tabel 3. Dit verschil in aantal leerlingen per uitstroomniveau is in de komende hoofdstukken de basis voor volgende (reken)stappen.

Tabel 3: Verschil van aantal leerlingen per uitstroomniveau van basis naar voortgezet onderwijs in beoogde situatie versus de huidige situatie

Uitstroomniveau naar VO	Verschil in aantal leerlingen per uitstroomniveau in beoogde situatie vs. huidige situatie	
	Scenario 1 (8 jaar OTV)	Scenario 2 (4 jaar OTV)
praktijkonderwijs	-134	-187
vmbo: bbl / kbl	-716	-1.000
vmbo: gt / tl	-34	-48
vmbo / havo	155	216
havo	249	348
havo / vwo	160	223
vwo	321	447

3. Verwachte behaalde diploma's

Onderzoek naar de effecten van het voorkomen van onderwijsachterstanden laat voornamelijk zien wat de gevolgen kunnen zijn van een verandering in diplomaniveau. De volgende stap in deze mBC is daarom het vertalen van de beoogde verschillen in uitstroomniveau als gevolg van onderwijstijdverlenging naar een verandering in (de verdeling van) diplomaniveaus. Op basis van een stroomschema van Onderwijs in Cijfers dat de in-, uit- en doorstroom in het Nederlandse onderwijsstelsel laat zien, is een model ontwikkeld om per uitstroomniveau een verdeling te maken van de vervolgstappen in het (hogere) onderwijs (bijv. zoveel % haalt havo/vwo diploma, daarvan gaat zoveel % naar het hbo waarvan zoveel % een diploma haalt) (Onderwijs in Cijfers, 2018). De verschillende 'eindstappen' zijn in een vijftal categorieën geplaatst (zie tabel 4) om daarmee aan de sluiten op de studies waarop de mBC verder is gebaseerd. In tabel 5 is weergegeven hoe de verdeling van hoogst behaalde diploma's is per uitstroomniveau (vmbo of havo/vwo).

Tabel 4: Categorisatie van 'eindstappen' in het onderwijs naar hoogst behaalde diploma.

Hoogst behaalde diploma	Eindstappen
vmbo	vmbo diploma zonder start of diploma mbo
mbo	mbo diploma
havo/vwo	havo/vwo diploma zonder start of diploma hbo/wo (inclusief doorstromers uit vmbo)
hbo	hbo diploma (inclusief doorstromers uit vmbo)
wo	wo diploma (inclusief doorstromers uit vmbo)

Tabel 5: Verwachting van hoogst behaalde diploma's naar uitstroomniveau van primair naar voortgezet onderwijs

Hoogst behaalde diploma	Uitstroomniveau	
	vmbo	havo/vwo
vmbo	25,83%	-
mbo	49,24%	-
havo/vwo	8,09%	29,41%
hbo	14,71%	38,35%
wo	2,13%	32,23%

Voor leerlingen die praktijkonderwijs volgen is onvoldoende inzichtelijk wat zij als hoogste diploma behalen. Wel is duidelijk dat een groot deel direct de arbeidsmarkt op gaat. Daarnaast gaat het, in de beoogde situaties, om een klein aantal leerlingen. In deze mBC zijn deze leerlingen daarom onder 'praktijkonderwijs als hoogst behaalde diploma' geschaard. Tabel 6 geeft voor beide scenario's een overzicht van hoe een hoger uitstroomniveau als gevolg van OTV kan leiden tot een verandering in de hoogst behaalde diploma's.

Tabel 6: Geschat effect op het aantal leerlingen per hoogste diplomaniveau, gebaseerd op 6.141 leerlingen die voor kortere of langere tijd onderwijstijdverlenging krijgen

Hoogst behaalde diploma	Verskil in aantal leerlingen per diplomaniveau in beoogde situatie vs. huidige situatie	
	Scenario 1 (8 jaar OTV)	Scenario 2 (4 jaar OTV)
Praktijk- / spec. onderwijs	-134	-187
vmbo	-174	-243
havo/vwo	183	255
mbo	-331	-462
hbo	211	294
wo	246	343

6. Verwachte effecten

6.1 Meer inkomsten uit loon

Een hoger opleidingsniveau is in Nederland sterk geassocieerd met een hoger inkomen. In tabel 7 staat weergegeven welke toename in inkomen past bij welke hoogst behaalde diploma (SEO Economisch Onderzoek, 2009). Uitgaande van het wettelijk minimumloon (vanaf 21 jaar, per 1 januari 2020) als inkomen voor leerlingen met een vmbo-diploma is dat € 19.843 per jaar (Rijksoverheid, 2019). Een combinatie van verschillende bronnen geeft vervolgens voor de andere opleidingsniveaus een salaris-indicatie voor een starter op de arbeidsmarkt die aansluit bij de verdeling uit tabel 7 (Maastricht Universiteit, 2019; SEO Economisch Onderzoek, 2019). In dezelfde tabel staat het gebruikte jaarsalaris per diplomaniveau weergegeven.

Tabel 7: *Inkomensverschil per diplomaniveau t.o.v. basisonderwijs en jaarsalaris voor start op de arbeidsmarkt. Voor praktijkonderwijs als hoogst behaalde diploma is hetzelfde jaarsalaris als voor vmbo gebruikt.*

Hoogst behaalde diploma	Hoger inkomen t.o.v. alleen basisonderwijs	Gebruikte jaarsalaris voor starter op arbeidsmarkt
vmbo	+ 12%	€ 19.843
mbo	+ 33%	€ 23.592
havo/vwo	+ 33%	€ 23.592
hbo	+ 56%	€ 27.600
wo	+ 81%	€ 33.000

In tabel 6 is reeds voor elk scenario weergegeven hoeveel leerlingen er per opleidingsniveau meer of minder zullen zijn als gevolg van de

onderwijstijdverlenging. Deze verschillen per niveau zijn vermenigvuldigd de jaarsalarissen uit tabel 7, wat leidt tot een verschil in de totale inkomens tussen de huidige situatie en de prognoses van scenario 1 en 2 (Tabel 8).

Tabel 8: *Geschat effect op jaarlijkse inkomsten uit loon*

Scenario	Financiële waarde
Scenario 1: effect van OTV bereikt in 8 jaar	+ €4.318.000
Scenario 2: effect van OTV bereikt in 4 jaar	+ €6.026.000

6.2 Voorkomen kosten bijstandsuitkeringen

Een verandering in hoogst behaalde diploma's leidt potentieel tot een verandering in het aantal bijstandsuitkeringen. Doordat de bijstandskans hoger is bij een lager opleidingsniveau, zal er in de geschetste scenario's – waarbij men een hoger opleidingsniveau behaalt als gevolg van OTV – sprake zijn van een afname in het aantal bijstandsuitkeringen. In tabel 9 wordt weergegeven hoe deze opleidingsniveaus zich vertalen naar de hoogst behaalde diploma's zoals in deze mBC gebruikt, en wat de bijbehorende kans op bijstand is (SEO Economisch Onderzoek, 2018).

Tabel 9: *Bijstandskans per opleidingsniveau en diplomaniveau zoals gebruikt in deze mBC (SEO Economisch Onderzoek, 2018)*

Hoogst behaalde diploma	Opleidingsniveau	Bijstandskans
praktijkonderwijs + vmbo	Laag	15,4%
havo/vwo + mbo	Midden	2,4%
hbo + wo	Hoog	0,6%

De potentiële kostenbesparing is gelijk aan het aantal voorkomen uitkeringen vermenigvuldigd met de kosten van een uitkering. De hoogte van de (netto) bijstandsuitkering onder de Participatiewet hangt af van de burgerlijke staat en leeftijd. In deze mBC wordt gebruik gemaakt van een totaalbedrag van € 1.052 per maand voor alleenstaanden en alleenstaande ouders vanaf 21 jaar tot AOW-gerechtigde leeftijd (Rijksoverheid, 2019). Op jaarbasis is dit € 12.628. De totale potentieel voorkomen kosten per scenario staan weergegeven in tabel 10.

De mediaan van de lengte van alle lopende bijstandsuitkeringen in de periode 2016-2018 is tussen de 3 en 4 jaar (CBS, 2020). Dit betekent dat van alle lopende bijstandsuitkering de ene helft (even lang of) korter duurt en de andere helft (even lang of) langer duurt. We gaan uit van een conservatief scenario waarbij we de lage kant van de mediaan kiezen: 3 jaar. Dit betekent dat potentiële kostenbesparingen op het gebied van de bijstandsuitkering ook maximaal 3 jaar duren. Bij het uitrekenen van de potentiële kostenbesparingen over een periode *langer* dan drie jaar, zal dit effect slechts drie jaar worden meegerekend.

Tabel 10: Geschat aantal personen voor wie een bijstandsuitkering wordt voorkomen en de te voorkomen kosten per uitkeringsjaar.

Scenario	Voorkomen uitkeringen	Voorkomen kosten
Scenario 1 (8 jaar OTV)	48	€609.000
Scenario 2 (4 jaar OTV)	67	€850.000

6.3 Voorkomen zorgkosten (zorgverzekeringswet)

Uit onderzoek blijkt dat er een negatief verband is tussen opleidingsniveau en zorgkosten. Ofwel, een lager opleidingsniveau leidt tot hogere zorgkosten, en vice versa. Een schatting van zorgkosten per jaar wordt

weergegeven in tabel 11 (Centraal Planbureau, 2013). De bedragen zijn gebaseerd op de totale zorgkosten in een leven, gedeeld door het aantal levensjaren. In de praktijk zijn zorgkosten echter niet zo gelijkmatig over een mensenleven verdeeld. Deze zijn een groot deel van het leven laag, terwijl – gemiddeld genomen – op latere leeftijd een piek in zorgkosten ontstaat. Dat betekent ook dat kostenbesparingen pas daadwerkelijk op latere leeftijd kunnen worden gekapitaliseerd.

Tabel 11: Gemiddelde zorgkosten per jaar naar diplomaniveau

Hoogst behaalde diploma	Gemiddelde zorgkosten per jaar
Praktijk- / spec. onderwijs	€ 2.200
vmbo	€ 2.200
mbo	€ 2.200
havo/vwo	€ 1.800
hbo	€ 1.800
wo	€ 1.700

De verwachte verschillen in hoeveelheid leerlingen per hoogste behaalde diploma als gevolg van onderwijstijdverlenging is verrekend met de gemiddelde zorgkosten per jaar. De potentiële kostenbesparing doordat leerlingen gemiddeld genomen een hoger opleidingsniveau behalen wordt in Tabel 12 getoond.

Tabel 12: Geschatte voorkomen zorgkosten Zvw, gemiddeld per jaar

Scenario	Voorkomen kosten
Scenario 1: effect van OTV bereikt in 8 jaar	€168.400
Scenario 2: effect van OTV bereikt in 4 jaar	€235.000

6.4 Voorkomen kosten criminaliteit

De kans op criminaliteit neemt af naarmate iemand meer jaren onderwijs heeft gevolgd. Ieder jaar extra scholing levert € 7,30 per jaar aan kostenbesparingen op het gebied van criminaliteit op (SEO Economisch Onderzoek, 2009). De verwachte verschillen in hoogst behaalde diploma door onderwijstijdverlenging zijn verrekend met het aantal scholingsjaren per opleidingsniveau (tabel 13). Dit leidt vervolgens voor beide scenario's tot een verschil in het aantal scholingsjaren tussen de huidige situatie en de prognose. De potentiële kostenbesparing van deze extra scholingsjaren wordt weergegeven in tabel 14.

Tabel 13: Gerekende scholingsjaren per diplomaniveau

Hoogst behaalde diploma	Gerekende scholingsjaren
praktijkonderwijs	13
vmbo	12
mbo	16
havo/vwo	13,5
hbo	17
wo	17

Tabel 14: Geschatte voorkomen kosten criminaliteit, per jaar

Scenario	Extra jaren scholing	Voorkomen kosten
Scenario 1 (8 jaar OTV)	1.101	€8.600
Scenario 2 (4 jaar OTV)	1.536	€12.000

6.5 Totaaloverzicht

Tabel 15: Totaaloverzicht van geschatte voorkomen kosten

Effect	Scenario 1	Scenario 2
Meer inkomsten uit loon	€4.318.000	€6.026.000
Voorkomen kosten bijstand	€609.000	€850.000
Voorkomen zorgkosten (Zvw)	€168.400	€235.000
Voorkomen kosten criminaliteit	€8.600	€12.000
Totale financiële waarde	€5.104.000	€7.123.000

Bronnen

CBS. (2020). *Personen met bijstand; duur van de lopende uitkeringssituatie*. Geraadpleegd via <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/82663NED/table?ts=1593171636348>

Centraal Planbureau. (2013). *De prijs van gelijke zorg*. Geraadpleegd via <https://www.cpb.nl/sites/default/files/publicaties/download/cpb-policy-brief-2013-01-de-prijs-van-gelijke-zorg.pdf>

Maastricht Universiteit. (2019). *Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt 2018*. Geraadpleegd via <https://roa.nl/files/roaf20196sispdf>

Onderwijs in Cijfers. (2018). *Stromen in het Nederlandse onderwijs*. Geraadpleegd via <https://www.onderwijsincijfers.nl/kengetallen/onderwijs-algemeen/leerlingen-en-studenten/stromen-stromen-in-het-nederlands-onderwijs>

SEO Economisch Onderzoek. (2009). *Maatschappelijke baten van het opheffen van onderwijsachterstanden*. Geraadpleegd via http://www.seo.nl/uploads/media/2009-05_Maatschappelijke_baten_van_het_opheffen_van_onderrwijsachterstanden.pdf

SEO Economisch Onderzoek. (2018). *Vaststellen van de bijstandsbudgetten 2019*. Geraadpleegd via http://www.seo.nl/uploads/media/2018-82_Vaststellen_bijstandsbudgetten_2019.pdf

SEO Economisch Onderzoek. (2019). *Studie & Werk 2019*. Geraadpleegd via http://www.seo.nl/uploads/media/2019-50_Studie___Werk_2019.pdf

Rijksoverheid. (2019). *Uitkeringsbedragen per 1 januari 2020*. Geraadpleegd via <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2019/12/18/uitkeringsbedragen-per-1-januari-2020>